AVİM Yorum • No: 2017 / 7 • Ocak 2017

ÇİN'İN PASİFİK'TE YÜKSELEN PROFİLİ

Ali Murat TAŞKENT

Analist (2015-2017)

Seçim kampanyası süresince Trans Pasifik Ortaklığını (Trans-Pacific Partnership - TPP) eleştiren ve başkan olduğunda bu antlaşmayı reddedeceğini belirten ABDnin yeni Başkanı Donald Trump, 20 Ocakta başkanlık koltuğuna oturduktan sonra bu sözünü tutmakta vakit kaybetmemiştir. Nitekim, 23 Ocak tarihinde Başkan Trump, ABDyi TPPden resmen çıkaran bir kararnameyi imzalamıştır.

Bilindiği üzere, Trans-Pasifik Ortaklığı, Pasifik Denizine kıyıdaş 12 ülkenin (ABD, Avustralya, Brunei Darussalam, Kanada, Şili, Japonya, Malezya, Meksika, Yeni Zelanda, Peru, Singapur ve Vietnam) taraf olduğu bölgesel bir serbest ticaret antlaşması öngrmektedir. Şimdiye kadarki en büyük bölgesel ticaret anlaşması olarak nitelendirilen bu anlaşmaya taraf olan ülkeler topluca dünya GSYİHsinin yaklaşık yüzde 40ını, dünya ticaretinin üçte birini ve 800 milyonluk bir nüfusu temsil etmektedir. Anlaşma, gümrük vergileri ile diğer ticaret sınırlamalarının azaltılmasını, böylelikle bu ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerin derinleştirilmesini öngörmekte, ayrıca, fikri mülkiyet hakları, ticari anlaşmazlıkların çözümü gibi farklı konular hakkında çeşitli düzenlemeler getirmektedir. Beş yıl süren müzakereler sonunda 4 Şubat 2016da Auckland, Yeni Zelandada imzalanan TPPnin yürürlüğe girmesi için taraf ülkelerce onay süreci bekleniyordu.

Önceki ABD Başkanı Obamanın ön ayak olduğu TPP, ABDnin Asya-Pasifikte artan ekonomik ve siyasi nüfuzunu dengelemeyi ve bu bölgedeki ticaretin kurallarını Çinden önce belirlemeyi hedefleyen daha geniş bir ABD stratejisinin parçası olarak değerlendirilmekteydi. Bu bağlamda, sözkonusu anlaşma Asya-Pasifik bölgesinin temel bir bileşeni ve dünyanın en büyük ikinci ekonomisi olan Çin ile ABDnin Pasifike komşu bir başka rakibi olan Rusyayı içermemekteydi.

TPPnin kaderinin esasen bu şekilde olacağı önceden belliydi. Büyük işletmeler ve diğer ülkeler lehine olduğu ve istihdam ile ücretleri azaltacağı gerekçesiyle ABDde bir hayli eleştirilen TPPye Amerikan başkanlık seçimleri sırasında hem Cumhuriyetçi hem de Demokrat Partili adaylar karşı çıkmaktaydı. Bu arada, Trump iptal kararnamesini imzaladığında TPPyi henüz onaylamamış olan Kongrenin anlaşmaya gelecekte onay vermesi de beklenmiyordu. Yürürlüğe girmesi için Şubat 2018e kadar taraf ülkelerin toplam GSYİHsinin yüzde 85ini temsil eden en az 6 ülke tarafından anlaşmanın onaylanması gerekmekteydi. Kongrenin onayı olmadan, yani ABDsiz %85 kuralının yerine

getirilmesi mümkün değildi.

ABD Başkanı Trumpın TPPden çekilme kararı anlaşmaya taraf ülkelerce hayal kırıklığıyla karşılanmıştır. Anlaşmayı henüz 20 Ocakta onaylayan, böylece hâlihazırda anlaşmaya onay vermiş ilk ve tek ülke olan Japonyada Hükümet Sözcüsü Koichi Haguida, Başbakan Shinzo Abenin önceki bir konuşmasına atıfta bulunarak ABDnin dahil olmadığı bir TPPnin anlamsız olacağını belirtmiştir. ABD olmadan anlaşmadaki temel çıkar dengesinin bozulduğunu belirten Haguida, Japonyanın diğer taraf ülkelerle herhangi bir girişmde bulunmayı düşünmediğini ifade etmiştir.[1]

Öte yandan, Avustralya Başbakanı Malcolm Turnbull, ABDnin gelecekte bu siyasetini değiştirebileceğine dair ümidini koruduğunu ifade ettikten sonra, TPPnin ABDsiz de devam edebileceğini belirtmiştir. Turnbull, ayrıca, Çinin TPPye katılma olasılığına da dikkat çekmiştir. Avustralya Ticaret Bakanı Steve Ciobo da ABDnin olmadığı, Çin veya Endonezya gibi ülkelerin dahil olabileceği yeni bir TPP hakkında taraflar arasında çeşitli görüşmelerin yapıldığını ifade etmiştir.[2]

Yeni Zelanda Başbakanı Bill English ise ABDnin bölgede Çin karşısında nüfuzunu kaybetmeye başladığını ve bölge ülkelerinin alternatif ticaret anlaşmalarına yönelebileceğini belirtmiştir. English, ayrıca, Bölgesel Kapsamlı Ekonomik Ortaklık (Regional Comprehensive Economic Partnership RCEP) seçeneğine dikkat çekmiş ve TPPde ilerleme sağlanamaması durumunda bu anlaşmaya yönelebileceklerini ifade etmiştir.[3] Malezyanın da ABDnin TPPden çekilme kararından sonra RCEPye yöneldiği bildirilmektedir.[4]

TPPnin alternatifi olarak değerlendirilen RCEP, ASEAN (Güneydoğu Asya Ülkeleri Birliği) üyesi 10 ülke ve ASEANla serbest ticaret anlaşmaları bulunan 6 ülkeyi içeren teklif aşamasında olan bir serbest ticaret anlaşmasıdır. RCEP, ABDyi içermemekle birlikte, TPPye imza atan 7 ülkeyle beraber Çini de kapsamaktadır.[5] RCEPye taraf ülkeler dünya nüfusunun yüzde 46sını ve dünya GSYİHsinin yüzde 24ünü temsil etmektedir.[6]

Sonuç olarak, Trumpın bu son hamlesinden sonra TPPnin mevcut haliyle yürürlüğe girmesi mümkün değildir. Dolayısıyla, TPPye taraf diğer ülkeler ABDyi dışarıda tutacak ve Çin veya diğer ülkeleri de içerecek şekilde anlaşmayı değiştirebilir veya benzer yeni bir anlaşma oluşturabilirler. Yukarıda da belirtildiği üzere bölgede ilginin arttığı ve Çin'i içeren RCEP de TPPnin yerini alabilir.

Açık olan husus şudur ki Trumpın TPPden ayrılma kararı Asya-Pasifikte nüfuzunu arttıran Çinin işine yaracaktır. TPP, Obama yönetiminin Asyaya yönelik pivot stratejisinin, yani Çini dengeleme politikasının temel taşıydı. En azından şimdilik TPPnin rafa kaldırılmasıyla Çin bölgede daha aktif olacak, aynı şekilde Çine duyulan ilgi de artacaktır. Ayrıca, Çin Cumhurbaşkanı Xi Jinpingin 17 Ocak tarihinde Davosta düzenlen Dünya Ekonomik Forumunda küreselleşmeyi ve serbest ticareti destekleyen açıklamaları ışığında,[7] dünyanın en büyük ihracatçısı olan ve serbest ticarete oldukça bağımlı olan Çin, ABDnin yokluğundan istifade ederek Asya-Pasifikte ticaretin kurallarını belirlemeye çalışacaktır. Bu arada, Obamanın Doğu Asyaya yönelmesiyle Orta Doğuda oluşan boşluğu doldurmaya başlayan Rusya da ABDli bir TPP olasılığının ortadan kalkmasıyla Pasifikte kazanan

taraflardan biri olabilir.

Resim: CNN

[1] Japan Rejects Australian Proposal to Push Ahead With TPP Without US, *Sputniknews*, 24.01.2017. https://sputniknews.com/politics/201701241049957133-japan-tpp-us-withdrawal/

[2] Turnbull: Potential for China to join TPP after US exit, Aljazeera, 24.01.2017. http://www.aljazeera.com/news/2017/01/turnbull-potential-china-join-tpp-exit-170124112444155.html

[3] After U.S. exit, Asian nations try to save TPP trade deal, *Reuters*, 24.01.2017. http://www.reuters.com/article/us-usa-trump-asia-idUSKBN15800V

[4] Malaysia pushes for regional integration, RCEP following U.S. withdrawal from TPP, *Xinhua*, 24.01.2017. http://news.xinhuanet.com/english/2017-01/24/c_136009589.htm

[5] RCEPye taraf ülkeler şunlardır: Brunei Darussalam, Kamboçya, Endonezya, Laos, Malezya, Myanmar, Filipinler, Singapur, Tayland, Vietnam, Avustralya, Çin, Hindistan, Japonya, Yeni Zelanda, Güney Kore.

[6] Emiko Jozuka, TPP vs RCEP? Trade deals explained, *CNN*, 25.01.2017. http://edition.cnn.com/2017/01/24/asia/tpp-rcep-nafta-explained/index.html

[7] In Davos, Xi makes case for Chinese leadership role, *Reuters*, 18.01.2017. http://www.reuters.com/article/us-davos-meeting-china-idUSKBN15118V

Yazar Hakkında :

Ali Murat Taşkent, Nisan 2015 ile Eylül 2017 arasında Avrasya İncelemeleri Merkezi □□□ (AVİM) analist olarak çalışmıştır. Taşkent, Kafkasya ve Türkiye-Ermenistan ilişkileri üzerinde çalışmalar yürütmüştür.

Atıfta bulunmak için: TAŞKENT, Ali Murat. 2026. "ÇİN'İN PASİFİK'TE YÜKSELEN PROFİLİ." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2017 / 7. Ocak 26. Erişim Kasım 08, 2026. https://www.avimbulten.org/tr/Yorum/CIN-IN-PASIFIK-TE-YUKSELEN-PROFILI

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır